

UPUTSTVO o NADGLEĐANJU, PRAĆENJU i SAVETOVANJU (*skr. orig. MMA*) od strane EULEX SUDIJA

KONAČNI DOKUMENT

Prilikom druge Skupštine EULEX sudija održane u Prištini
23. oktobra 2008 godine

Skupština u sastavu od sledećih sudija: Maria Giuliana Civinini, Predsednica Skupštine EULEX sudija; Potpredsednik Guy Van Craen, Olavi Snellman, Andrea Cruciani, Angela Kaptein, Michael Zimmermann, Norbert Koster, Michael Simmons, Gianfranco Gallo, Gerrit-Marc Sprenger, Christine Lindemann-Proetel, Emilio Gatti, Francesco Florit, Klaus Jung, Virginia Micheva-Ruseva, Andreas Schuler, Vladimir Kanev

Jednoglasno usvaja ODLUKU

Da odobri ovo MMA uputstvo za MMA od strane EULEX sudija

Maria Giuliana Civinini

Predsednica Skupštine EULEX sudija

UVOD

10. jula 2008 godine, Skupština EULEX sudija je odobrila dokument o nadgledanju, praćenju i savetovanju (*skr. orig* MMA) od strane EULEX sudija. Ovaj document sadrži definicije nadgledanja, praćenja i savetovanja od strane EULEX sudija kao i logične okvire MMA.

U istom dokumentu, takođe se razmatralo da bi trebalo formirati Radnu Grupu za Nadgledanje, Praćenje i Savetovanje od strane EULEX sudija (u daljem tekstu RG za MMA) da bi se prikupili izveštaji koje su već izdale različite nacionalne i međunarodne organizacije i institucije (kao što su OEBS, USAID, Amnesty International, Human Rights Watch, Ombudsperson) i da bi se pružila konkretnija i praktičnija uputstva vezana za MMA aktivnosti.

RG za MMA je zatim formirana odlukom Skupštine EULEX sudija 10. jula 2008 godine. Imenavovani članovi RG za MMA su sledeće EULEX sudije: Gerrit-Marc Sprenger, Andrea Cruciani, Gianfranco Gallo i pravni referent Juhani Paiho. Dalje, Predsednica Skupštine EULEX sudija, Maria Giuliana Civinini, Program menadžer, Ilknur Ozturk, pravni referenti, Marcella Hendriks i Beatrice Trenkmann su takođe učestvovala na nekim sednicama RG za MMA.

23. oktobra 2008 godine, Skupština EULEX sudija je odobrila ovaj dokument, koji predstavlja konačni integrisani dokument o MMA aktivnostima od strane EULEX sudija. Ovaj dokument, sa jedne strane, sadrži definicije i logičan okvir MMA aktivnosti a, sa druge strane, predlaže uputstva i najbolje prakse koje će koristiti EULEX sudije kako bi obezbedile opšti i zajednički pristup za MMA funkcije.

EULEX sudije su podstaknute da u potpunosti upotrebe ovo uputstvo. Međutim, oni ostaju krajnji i jedini odgovorni učesnici za MMA, koji imaju pravo i odgovornost da svoje funkcije vrše samostalno i nezavisno.

SISTEM IZVEŠTAVANJA

EULEX sudije moraće izveštavati o MMA aktivnostima, prema sledećoj proceduri:

- 1) EULEX sudije izveštavaće kada god je to potrebno ili korisno o svakoj relevantnoj MMA aktivnosti samo Predsednika EULEX sudija. EULEX sudije će koristiti izveštaj sa jasnim i jednostavnim sadržajem, kao što je ovaj priložen uz ovaj dokument. Glavni cilj internih izveštaja o aktivnostima nadgledanja i praćenja od strane EULEX sudija je da se stvori opšti temelj za prilagodavanje i oblikovanje kasnijih strategija savetovanja od strane Skupštine EULEX sudija.
- 2) Svakog meseca, kancelarija Predsednika Skupštine EULEX sudija, na osnovu pojedinačnih izveštaja EULEX sudija, ispuniće upitnik koji je pripremila Programska kancelarija kako bi ih obavestila o napretku i postignućima u misiji.

- 3) Svakih šest meseci, Predsednik Skupštine EULEX sudija, na osnovu izveštaja EULEX sudija, dostaviće predlog u sveobuhvatnom izveštaju o MMA aktivnostima Skupštini EULEX sudija za njenjo odobrenje;
- 4) Odobren šestomesečni izveštaj o MMA aktivnostima (koji neće sadržati imena nadgledanih kosovskih kolega) Predsednik EULEX sudija će na kraju poslati Programskoj kancelariji, koja je odgovorna za slanje šestomesečnog izveštaja Savetu Evropske Unije, na osnovu Programskog Dokumenta o Primeni.

U pogledu opisanog sistema izveštavanja, treba naglasiti da, suprotno aktivnostima izveštavanja različitih nacionalnih i međunarodnih organizacijama kao što su (OEBS, Ombudsperson, USAID, Human Rights Watch, Amnesty International, ICTY), MMA izveštaji EULEX sudija neće imati nikakvu direktan javnu spoljašnju vezu, već je isključivo interne prirode. U tom pogledu, od velike je važnosti da EULEX sudije stave jasno do znanja svojim lokalnim kolegama od samog početka MMA aktivnosti da će informacije dobivjene u toku ovih aktivnosti ostati apsolutno tajne i da neće biti prihvaćeni ni javni izveštaji niti će se ta pitanja raspravljati ili o tome govoriti drugim lokalnim kolegama čak ni predsednicima sudova (osim ako kolega koji se nadgleda drugačije ne zahteva). Međutim, izveštaji o nadgledanju neće biti anonimni kao takvi, već će sadržati sve potrebne informacije za praćenje dotičnog predmeta ili sudije. Ovo će omogućiti stvaranje detaljne i korisne baze podataka u svakom Okružnom sudu o MMA aktivnostima. EULEX sudije iz jednog Okružnog suda imaće pristup izveštajima koje su napisale sudije iz drugog Okružnog suda, kako bi imali jasnu i sveobuhvatnu sliku o razlikama i sličnostima u sporovima u sudstvu na celom Kosovu.

Ovaj sistem izveštavanja će takođe pomoći, dugoročno, u primeni jasnog i pravednog integrisanog sistema ocenjivanja kosovskog pravosuđa na osnovu pokazivača presedana i kvaliteta.

PRAVNE OSNOVE ZA MMA AKTIVNOSTI EULEX SUDIJA

Kako se navodi u odelj. 2.4 Zakona o nadležnosti, odabiru i raspodeli sudskih predmeta EULEX sudijama i tužiocima na Kosovu "Osim izvršavanja pravosudnih funkcija, shodno odredbama iz odeljka 3. 4. i 5. ovog zakona, EULEX sudije će nadgledati, pratiti i savetovati kosovske sudije u obavljanju njihovih dužnosti, u skladu sa principima nezavisnosti pravosuđa i u skladu sa modalitetima ustanovljenim ovim zakonom i od strane EULEX-a KOSOVO." Nadalje, odeljak 3.9 i 5.6 Zakona o nadležnosti predviđa da EULEX sudije u obavljanju svojih dužnosti nadgledanja, praćenja i savetovanja, biće ovlašćene da dobiju uvid u bilo koju fazu postupka, da besplatno dobijaju kopije dokumenata i da u pisanom obliku zahtevaju informacije u vezi sa bilo kojim tekućim ili zaključenim krivičnim predmetom za koji je nadležan ili ovlašćen bilo koji sud na Kosovu, što uključuje i zahtev za informacije u vezi izvršavanja konačnih presuda ili sudskih odluka. Dogovor između Predsednika Skupštine EULEX sudija, Predsednika

Vrhovnog suda i predsednika Okružnih sudova, potpisan 5. juna 2008 godine, u skladu sa tim predviđa: 'EULEX sudije imajuće ovalšćenja i pristup zajedno sa pomoćnim osobljem EULEX-a (tj pravnim referentima, prevodiocima itd.) u bilo kojoj fazi krivičnog ili građanskog postupka koji je u toku ili je zatvoren, da dobiju besplatne kopije dokumenata ili dosijea i da zatraže u pisanoj formi, informacije o bilo kom tekućem ili zatvorenom krivičnom ili građanskom postupku koji je u nadležnosti bilo kog suda na Kosovu, bez obzira na dodelu predmeta'.

Kosovski zakon zatim predstavlja pravni izvor koji dodeljuje EULEX sudijama, pored sudskih funkcija i zadatke nadgledanja, praćenja i savetovanja (*skr.od originala MMA*). Međutim, pomenuti zakon ne predviđa pravnu definiciju ovih dodatnih funkcija EULEX sudija. Uzgred, sistematska interpretacija ovog zakona dovodi do zaključka da nadgledanje, praćenje i savetovanje predstavljaju tri uzastopne faze jedinstvenog procesa, koji ima za cilj da pomogne i podrži kosovsko pravosuđe u vršenju svojih pravosudnih funkcija poštujući evropske standarde i najbolje prakse. Naravno, nije slučajnost da zakon o nadležnosti počinje sa funkcijom nadgledanja koja je najmanje nametljiva aktivnost, onda se nastavlja sa strukturalnijom fazom praćenja, u predmetima gde se nadgledanjem otkrila potreba za daljom akcijom, i završava se sa vršenjem formalnih savetodavnih ovlašćenja, kadgod je prethodni pokušaj za garanciju potpunog poštovanja Evropskih standarda bio neadekvatan. Međutim, ove tri dodatne funkcije koje iz logične i teoretske perspektive mogu da se podele na tri jasna i postepena koraka su međusobno veoma povezane a takođe i pojačavaju jedna drugu. Stoga, EULEX sudije će primeniti ove tri funkcije istovremeno zajedno sa vršenjem svojih sudskih funkcija. MMA predstavlja sinergičan proces. Funkcija savetovanja ne predstavlja definitivnu i završnu korak celog procesa, što je čini trajnim radom sa daljom potrebom da se još jednom vrati u fazu nadgledanja. U istom obrazloženju, MMA funkcije su strogo povezane sa vršenjem sudskih funkcija. Mešovita veća, zaista predstavljaju naprikladniju arenu za efikasne aktivnosti nadgledanja i praćenja.

Na kraju, rezultate MMA procesa dalje može upotrebiti Predsednik Skupštine EULEX sudija za usvajanje osnovanih odluka za zamenu kosovskog sudije EULEX sudijom i obratno. Na ovaj način, bez mešanja u nacionalni disciplinski postupak, Predsednik EULEX sudija može da vrši funkciju zamene koja se može ogledati (pozitivno ili negativno) na međusobni odnos između MMA procesa i saradnje i napora koji su pokazale lokalne sudije kao rezultat ovog procesa.

NADGLEDANJE

Nadgledanje znači posmatranje, ocenjivanje i izveštavanje o određenim sudskim funkcijama radi identifikacije potencijalnih poboljšanja. Posebno, nadgledanje se sastoji u posmatranju i pretraživanju vršenja dužnosti nacionalnih sudija kako bi identifikovali oblasti gde je potrebna dalja podrška radi ispunjavanja evropskih standarda, uputstava, najboljih praksi i presedana.

Nadgledanje se ne odnosi na vršenje pojedinačne kontrole ili bilo kakvog drugog oblika nadzora nad radom kosovskih sudova. Nadgledanje će se izvršavati na nediskriminacioni

način sa potpunim poštovanjem nezavisnosti kosovskih sudija zasnovanim na principima uzajamnog poštovanja i jednakosti.

Takođe treba da bude jasno da nadgledanje nema za cilj da istražuje nedolično ponašanje nacionalnih sudija sa disciplinskom ili krivičnom povezanošću. U neizvesnom događaju kada se takvo nedolično ponašanje primeti u toku nadgledanja, EULEX sudije neće preduzeti radnje nego će obavestiti nadležne disciplinske ili tužilačke organe.

Nadgledanje ne traži da se pregleda ili kritikuje rad nacionalnih sudija. Ova tehnika ima za cilj razvoj pravedne i objektivne ocene efikasnosti sudstva na Kosovu u primeni odgovarajućih principa pravosuđa i standarda Međunarodnih ljudskih prava. Dalje, na proces nadgledanja ne treba se gledati kao na mogućnost za dalji postupak žalbe stranke koje su nezadovoljne rezultatom predmeta.

U izvršavanju ovog cilja EULEX sudije će tražiti da razmenjuju iskustva i saraduju sa drugim nacionalnim i međunarodnim kolegama koji su radili na polju nadgledanja suda kao što su SSK, OEBS, USAID, UN i Ombudsperson.

Takođe je važno da lokalne kolege dobiju aktivnu ulogu u procesu nadgledanja. One treba da se ohrabre da izraze svoje mišljenje o greškama i razlikama u njihovom sudu i u pravosuđu uopšte. Njihove ideje o tome kako situacija može da se poboljša treba se obavezno razmotriti.

EULEX sudije će vršiti nadgledanje na osnovu jasnih i zajedničkih primenjivih međunarodnih i evropskih standarda, uputstava, najboljih praksi i presedana. Iz ovog aspekta, Uputstvo iz 2003 o Ljudskim pravima u upravi pravosuđa, objavljeno od strane OHCHR-a, može da predstavlja korisno sredstvo jer je zasnovano na glavnim izvorima vezanim za ljudska prava u pravosudnom sektoru sa relevantnom međunarodnom jurisprudencijom. (na primer, 1950 ECHR; 1966 ICCPR; 1985 osnovni principi o nezavisnosti sudstva).

Prvi spisak sektora kosovskog sudskog sistema koje će nadgledati EULEX sudije može se detaljno naći u Dokumentu za programsku primenu, ipak treba da uzmemo u obzir razliku između određenosti Nadgledanja Programske Uprave i Izveštaja (da se proveriti ostvarenje ciljeva misije) i određenosti nadgledanja (i izveštaja) EULEX sudija (da se otkriju oblasti gde ima mesta za dalje poboljšanje kvaliteta sudstva kroz funkcije praćenja i savetovanja).

Neke od oblasti koje će možda zahtevati posebnu pažnju u procesu nadgledanja su:

- Sistem raspodele predmeta;
- Sistem smanjenja nedovršenog rada;
- Podela radnog opterećenja;
- Program zaštite svedoka;
- Pristup u sud,
- Odsustvo korupcije ili diskriminacije;

- Poštovanje odgovarajućeg vremena za donošenje odluka;
- Izvršavanje/sprovođenje sudskih odluka, kazne zatvorom, i novčane kazne;
- Recidivizam, odnosno kako sudija/veće može da utvrdi da je osumnjičeni/optuženi ranije kažnjavan kaznom zatvora ili drugom kaznom;
- Istrage koje su u toku protiv istog osumnjičenog /optuženog u različitom okrugu.
- Mehanizam kojim će se odluke Vrhovnog suda dostavljati sudijama u Opštinskom/Okružnom sudu

Aktivnosti nadgledanja biće zasnovani na direktnom posmatranju od strane EULEX sudija i na izveštajima drugih organizacija/institucija. Mnogi izvori će se takođe koristiti:

- Statistike o zahtevima za diskvalifikaciju
- Statistike o zahtevu za zamenu kosovskog sudije EULEX sudijom
- Statistike o žalbama
- Statistike o otkazivanju saslušanja
- Statistike o broju saslušanja u predmetu
- Statistike o vremenu procesuiranja
- Statistike o učestalosti žalbi
- Statistike o učestalosti obaranja
- Samoocenjivanje kosovskih sudija
- Medijska istraživanja

U principu, nadgledanje će vršiti EULEX sudije u istom Okružnom sudu u kojem imaju izvršnu funkciju. U posebnim okolnostima, Predsednik Skupštine EULEX sudija može da donese odluku da odredi jednog ili više EULEX sudija Okružnog suda za nadgledanje jednog ili više predmeta u drugom Okružnom sudu.

PRAĆENJE

Ako su nadgledanjem otkrivene neke periodične praznine ili povrede međunarodnih i evropskih standarda ili polja za moguće poboljšanje, EULEX sudije će početi, na osnovu poverljivih izveštaja nadgledanja, aktivnost praćenja.

Praćenje je neformalna podrška, zasnovana na međusobnom poverenju i profesionalnom poštovanju kroz razmenu iskustava, informacija, mišljenja i najboljih praksi. Praćenje uključuje treniranje, pokazivanje kako raditi na nekim zadacima, razmenjivanje 'znanja kako', ohrabrivanje. Nadalje, praćenje označava saradnju sa lokalnim sudijama u poverljivoj i profesionalnoj atmosferi. U tom pogledu, rad u mešovitim većima može da ostvari oblik učenja i praćenja na osnovu imitacije. To se posebno može uraditi kroz sledeće aktivnosti: treniranje, (razmena iskustava u vezi izvršavanja nekih specifičnih zadataka), olakšavanje (stvaranje mogućnosti da nacionalne sudije primenjuju nove tehnike), savetovanje (pomaganje nacionalnim sudijama u istraživanju posledica potencijalnih odluka) i ponuda mreže (upućivanje nacionalnih sudija drugim nacionalnim ili međunarodnim kolegama sa značajnijim iskustvom u sličnim predmetima ili pitanjima); razmena iskustava, informacija, mišljenja, dobavljanja relevantnih pravnih izvora ili naučnih eseja ili međunarodne jurisprudencije; predlaganje oragnizovanja uz

podršku nadležnih aktera (kao što su OEBS, USAID, UNDP, EU Komisija, ICTY, Savet Evrope) kratki ili fokusirani programi za obuku ili studijska poseta u inostranstvo.

Posebno, o obuci nacionalnih sudija treba da se pomene da iako nadgledanje i praćenje nisu čiste aktivnosti za proširenje mogućnosti oni su ipak strogo povezani sa izgradnjom institucije. Verovatno jedna od najvažnijih lekcija iz iskustva misije na terenu je osnovna komplementarnost između nadgledanja-praćenja ljudskih prava i zakonitosti. U stvari, nadgledanje i praćenje imaju za cilj da istraže i potvrde da li nacionalni sudovi rade ispravno, kao i da razumeju snagu i slabosti pravosudnog sistema. Na osnovu samih aktivnosti praćenja i nadgledanja projekti za proširenje mogućnosti biće zasnovani na pažljivom razumevanju srvarne prakse, uključujući postojeće slabosti i probleme. Konačno, polje nadgledanja i praćenja pruža direktan odgovor o efikasnosti strategija reforme ili programa kako su primenjeni.

Kvalitet pravosuđa i sudskih odluka se ne može povećati bez dobro opremljene "kutije sa alatom". Aktivnost praćenja ima za cilj da ispuni kutiju sledećim alatom:

- Tehika i metode posla;
- Metoda samopoboljšanja i samoučenja;
- Nacionalni Zakoni;
- Ugovori o međunarodnim ljudskim pravima i međunarodno običajno pravo;
- Nacionalna jurisprudencija;
- evropska i međunarodna jurisprudencija;
- Najbolje prakse
- Naučna literatura

Model učenja zasnovan na potčinjenosti se nikad ne primenjuje. Aktivnosti praćenja treba da se zasnivaju na vezi jednakosti 'među kolegama'. EULEX sudije radiće rame uz rame sa lokalnim kolegama i biće integrisani u lokalni sudski sistem. U tom pogledu, EULEX sudije će vršiti funkcije praćenja sa profesionalizmom, senzibilitetom, etički orijentisanim ponašanjem, angažovanjem u dvosmernoj vezi učenja.

TEHNIKE NADGLEDANJA I PRAĆENJA

Kao što je već pomenuto, nadgledanje i praćenje su jasno dve aktivnosti sa različitim ciljevima. Međutim, sa praktične tačke gledišta, EULEX sudije mogu koristiti neke tehnike istovremeno za vršenje funkcija nadgledanja i praćenja.

MMA aktivnosti se uvek moraju izvršavati na poverljivoj osnovi. Prijateljski pristup, podvlačeći činjenicu da će EULEX sudije i kosovske sudije raditi zajedno jedni pored drugih kao kolege na istom nivou, se visoko preporučuje.

EULEX sudije će koristiti sledeće tehnike nadgledanja i praćenja:

POJEDINAČNI SASTANCI IZMEĐU EULEX SUDIJA I KOSOVSKIH SUDIJA ISTOG OKRUŽNOG SUDA

Pojedinačni sastanci kao aktivnost nadgledanja i praćenja

Sastanci između EULEX sudija i kosovskih sudija su tipični primer kombinovanih tehnika nadgledanja i praćenja. Zaista, ovi sastanci će imati dve različite ali strogo povezane funkcije. Sa jedne strane, sastanci sa kosovskim kolegama će omogućiti EULEX sudijama da prikupe informacije od njihovih nacionalnih kolega o stanju lokalne administracije pravosuđa, što je ključni cilj aktivnosti nadgledanja. Sa druge strane, isti sastanci će takođe dozvoliti EULEX sudijama da krenu napred, počevši aktivnosti nadgledanja. U ovom pogledu, kada EULEX sudije otkriju oblast sudskog sistema kome je potrebno dalje poboljšanje, oni mogu početi sa aktivnostima praćenja, razmenom mišljenja, davanjem predloga i podsticanjem najboljih praksi.

Neformalan pristup sastancima

Treba razumeti da sastanke ne treba da održavaju EULEX sudije kao strukturalne i formalne intervjuve već kao neformalne razgovore i diskusije među kolegama. Treba slediti njopušteniji i najneformalniji pristup, više sa privilegijom izgradnje poverenja nego sa obeležavanjem razlika između onoga koji intervjuiše i onoga koji je intervjuisan.

U ovom redu obrazloženja, EULEX sudije treba da održavaju sastanke na ličnom nivou, a to znači da sastanci na osnovi jedan po jedan (naravno uz pomoć prevodioca i lokalnog pravnika) biće poželjniji od kolektivnih sastanaka sa uključenih dva ili više sudija.

Savetuje se da se izaberu mesta koja ohrabruju neformalnije ponašanje, kao što su restorani ili kafane ili kancelariju kosovskog sudije, više nego kancelarije EULEX sudija ili kancelarija Predsednika suda (prisustvo koje će očigledno biti obeshrabrujuće za vreme intervjuja sa drugim kolegama).

Upotreba provere liste pristupa, time što će EULEX sudije pred sobom imati model upitnika koji treba da se ispuni ili obeleži u odgovarajućem prostoru, takođe treba da se destimulira. Možda bi samo onda kada je potrebno bilo korisno voditi kratke beleške o broju ili statistikama ili imenima koja se lako mogu zaboraviti. Još jednom, ovim se napominje različita filozofija koja vodi MMA aktivnosti EULEX sudija u odnosu na druge organizacije kao što su OEBS, USAID, Ombudsperson i tako dalje.

U ovom pogledu, na početku prvog sastanka, savetuje se da se objasni sistem izveštavanja EULEX sudija, koji je unutrašnje i spoljašnje prirode. Što je još važnije, EULEX sudije treba da budu jasne od samog početka njihovim kosovskim kolegama da će informacije dobijene u toku intervjuja ostati u strogoj tajni, bez javnih izveštaja na osnovu sadržaja sa sastanaka i sa tajnošću (kada se to traži ili savetuje) čak i u pogledu drugih lokalnih sudija i Predsednika suda.

Sadržaj sastanaka

Najteži pogled sastanka je verovatno kako usaglasiti potrebu za tajnim i neformalnim pristupom sa potrebom da se dobiju detaljne informacije o nekoliko aspekata sudske sktivnosti. Zaista, neformalan pristup nije ni na koji način naminjen kao površinski ili opšti. Nasuprot, pojedinačni sastanci su najznačajnije i najkorisnije tehnike nadgledanja i savetovanja kojima se mogu otkriti stvarne i detaljne informacije i mogu voditi do značajnog napretka.

Što se tiče nadgledanja, intervjuima se trebaju prikupiti informacije o brojnim pitanjima, kao što su:

- Sistem raspodele predmeta (CMIS);
- Sistem smanjenja radnog ostatka;
- Podela radnog opterećenja;
- Program za zaštitu svedoka;
- Pristup sudu;
- Odsustvo korupcije ili diskriminacije;
- Incidenti zastrašivanja;
- Incidenti spoljašnjih uplitanja;
- Predpretresni pritvor ili alternativne mere;
- Poštovanje razumnog vremena za donošenje odluka;
- Izvršenje/sprovođenje sudskih odluka, zatvorske kazne, i novčane kazne;
- Recidivizam, odnosno kako sudija/veće može da sazna da je osumnjičeni/optuženi bio ranije kažnjavan kaznom zatvora ili bilo kojom drugom kaznom;
- Istrage ili suđenja protiv istog osumnjičenog/optuženog koja su u toku u različitim Okružnim sudovima;
- Mehanizam kojim se odluke Vrhovnog suda dostavljaju sudijama Opštinskog ili Okružnog suda;
- Istrage koje su u toku protiv istog osumnjičenog u različitim okruzima;

Kako bi prikupili informacije o ovim specifičnim oblastima, vrste pitanja koja se mogu prebaciti na kosovske sudije mogle bi obuhvatiti:

- Kako razmatrate vaše celokupne radne uslove?
- Po vašem mišljenju, koje su glavne prepreke za efikasno i uspešno vršenje vaše sudske funkcije?
- Koliko je prosečno trajanje sudske postupka?
- Kako mislite da bi bilo moguće da se smanji radni zaostatak ili trajanje postupka?
- Da li trenutno imate neki postupak u kome imate poteškoća sa donošenjem zaključka ili bi hteli da EULEX sudija radi na njemu?
- U vašem sudu, da li postoji nekakv forum ili sastanak na kome razmenjujete iskustva i izazove sa vašim kolegama iz istog suda? A da li sa kolegama iz različitih sudova?
- Kakav je vaš odnos sa kolegama? A sa Predsednikom suda? A sa SSK? Sa javnim tužiocima? Sa advokatima?
- Da li mislite da je podela posla u vašem sudu pravedna?

- Da li bi ocenili sistem raspodele predmeta u vašem sudu kao pravedan i transparentan?
- Kada donesete i obrazložite odluku, da li koristite raniju jurisprudenciju?
- Ako koristite, koja sredstva koristite za traženje jurisprudencije?
- Da li koristite međunarodnu konvencije i međunarodnu jurisprudenciju?
- Koje su oblasti zakona ili vrste zločina gde ste mogli gde ste imali najviše koristi od usmerene obuke?
- Koja tehnička sredstva i uređaje koristite (kompjutere, CD, video kamere) u vršenju svojih funkcija?
- Da li imate ikakve koristi od sistema vođenja predmeta (CMIS)?
- Kako mislite da EULEX sudije mogu podržati kosovski sudski sistem?

Uzged, važno je napomenuti da se o ovim pitanjima neće raspravljati na svakom sastanku. Zaista, svaki sastanak biće skoncentrisan na jedno ili dva aspekta, dok će se na drugim sastancima usredsrediti na neka druga pitanja. Na ovaj način, bilo bi moguće da isti (ili drugi) sudija ima različite sastanke sa istim kosovskim sudijom bez ponavljanja istih pitanja iznova. Ovo će naravno vremenom održati stabilnost interesa i posvećenosti Kosovskih kolega.

Što se tiče praćenja, sam sastanak je već aktivnost praćenja, time što EULEX sudije razmenjuju mišljenja, daju predloge i podstiču najbolje prakse. Nadalje, postoji moćnost da se pristupi aktivno i na osnovu predmeta traženjem od kosovskih sudija da se pregleda jedan ili više spisa ili dosijea za koje on ili ona misli da su osetljiviji ili složeniji. Ovo bi dozvolilo EULEX sudijama da dovede raspravu na praktičniji nivo sa eventualnim mešanjem EULEX sudija u rešavanje problema vezanih za neki specifičan predmet. Ovo bi se moglo uraditi odmah za lakše predmete ili odlaganjem rasprava za one predmete kojima je potrebna dalja i dublja analiza za drugi dan.

U toku ovih sastanaka, EULEX sudije treba uvek da imaju na umu rizik od diskvalifikacije posebno u pretpretresnoj fazi. Na tim dosijeima treba da se radi sa izuzetnom pažnjom izbegavajući formalne intervencije u predmetima i održavajući nivo praćenja veoma neformalno, sa što manjim izlaganjem.

KOLEKTIVNI SASTANCI IZMEĐU EULEX SUDIJA I KOSOVSKIH SUDIJA ISTOG OKRUŽNOG SUDA

Ovo će pomoći boljem upoznavanju, jačanju saradnje a takođe i će omogućiti EULEX sudijama da se bolje upoznaju sa problemima i poteškoćama sa kojima se suočavaju lokalne kolege istog okružnog suda. Pitanja ovih sastanaka mogu takođe biti opšta diskusija nekog pitanja koja su proizašla iz pojedinačnih sastanaka, kako bi se podstakla opša i razmenjiva rešenja.

SASTANCI SA OSOBLJEM SUDA

EULEX sudije, pravni referenti EULEX-a i sudski zapisničari EULEX-a treba da se sastaju sa svim osobljem koje radi u sudovima. Pravni referenti EULEX-a i sudski zapisničari EULEX-a treba posebno da usredsrede svoju pažnju na članove osoblja koji rade u registru, kako bi se konačno upoznali sa pravilima u vezi opšteg registra, sa pogledom na poboljšanje sistema.

PROVERA DOSIJEJA

Mogućnost da EULEX sudije posebno proveravaju dosijee i spise je veoma važno sredstvo nadgledanja i praćenja, koje treba da se izvede (kao što je napomenuto) u okviru posjedinačnih sastanaka sa lokalnim sudijama.

PRISUSTVOVANJE SUDSKIM SEDNICAMA

EULEX sudije i pravni referenti EULEX –a treba takođe da prisustvuju, samo kao slušaoci, nekim sudskim sednicama u opštinskim i okružnim sudovima. Veoma je preporučljivo da se organizuju ova prisustva sa lokalnim sudijom koji je odgovoran za sudsku sednicu i da se izbegnu neočekivane posete, kako se lokalne sudije ne bi osećale kao da imaju inspekciju ili proveru od strane EULEX sudija.

POMOĆ U ISTRAŽIVANJU

EULEX sudije i pravni referenti EULEX-a treba da bezbede lokalnim sudijama naučne knjige, članke, eseje, studije, istraživanja i međunarodne konvencije o ljudskim pravima. Ovo se takođe može uraditi u saradnji sa univerzitetima, bibliotekama i Pravnim centrom Kosova.

DIFUZIJA JURISPRUDENCIJE

Nacionalna i međunarodna jurisprudencija treba da bude dostupna kosovskim sudijama. EULEX sudije treba da ulože poseban napor kako bi naznačili lokalnim kolegama ključnu važnost jurisprudencije u svakom procesu donošenja odluka. Komentari novog zakona i pravilnika sa relevantnom jurisprudencijom (u štampanom i elektronskom primerku) trebaju se takođe napraviti, uz pomoć drugih nacionalnih i međunarodnih aktera.

FORMULARI

EULEX sudije bi takode mogle da obezbede svojim lokalnim kolegama formulare za rešenja, sudske naloge i obrazloženja presuda. Trebalo bi da uslede rasprave o razlikama, prednostima i manama o predloženim formularima i o onima koje još uvek koriste lokalne sudije.

SASTANCI SA ADVOKATSKOM KOMOROM KOSOVA

Ovo bi omogućilo EULEX sudijama da se bolje upoznaju sa problemom i poteškoćama sa kojima se sreću advokati. Nadalje, to bi pokazalo moguće izazove u vezi odnosa između kosovskih sudija i advokata.

SASTANCI SA DRUGIM ORGANIZACIJAMA

Sastanci sa drugim organizacijama vezani vezani za kosovsko pravosuđe se takode mogu održavati, kao su udruženja žrtava i NVO, kako bi se upoznali sa njihovim pogledom na kosovsko pravosuđe i kako bi se o njima diskutovalo sa lokalnim kolegama.

POMOĆ U OBUCI

Iako EULEX sudije ne bi trebalo da i izvršavaju zadatke izgradnje kapaciteta, ipak, u okviru njihovih aktivnosti nadgledanja, oni bi mogli da podrže i organizuju, uz učešće nadležnih nacionalnih i međunarodnih aktera (kao što su KIP, OEBS, USAID, UNDP, Komisija EU, Savet Evrope, ICTY, Ministarstvo pravde), kratke i fokusirane obuke programske ili studijske posete u inostranstvo.

DIFUZIJA IZVEŠTAJA O KOSOVSKOM PRAVOSUĐU

Svi izveštaji i dokumenti pripremljeni od strane različitih nacionalnih i međunarodnih institucija i organizacija (kao što su OEBS, Ombudsperson, USAID, Human Rights Watch, Amnesty International, ICTY) o kosovskom pravosuđu trebaju se takode razmeniti sa kosovskim kolegama.

SAVETOVANJE

Ako nadgledanje i praćenje nisu bili adekvatni da bi se uvideo odgovarajući problem, u smislu da se neki periodični prekršaji ili strukturalna nefunkcionisanja i dalje dešavaju čak i nakon stavljanja takvih aktivnosti na mesto, poslednji korak koji će EULEX sudije preduzeti je savetovanje.

Savetovanje se sastoji u formalnim i službenim položajima koje EULEX sudije kolektivno imaju u Skupštini EULEX sudija a usmereno je nacionalnim, sudskim zakonskim vlastima da bi se stimulisale njihove radnje u određenim poljima nadležnosti. Drugim rečima, savetovanje ima svrhu da pruži profesionalne savete nadležnim organima (MP, SSK, KSI, Predsednicima sudova, Vrhovnom sudu, Parlamentu, fakultetu prava) o svakom pitanju koje priziđe iz aktivnosti nadgledanja i praćenja

Savetovanje je upućeno nacionalnim institucijama kao takvim a ne kolegama pojedinačno.

Savetovanje pruža kosovskim učesnicima potreban uvid kako bi intervenisali u onim oblastima pravosudnog sistema za koji je dokazano da je potrebno opšte i strukturalno poboljšanje koje treba da se primeni u celom sudskom sistemu a koje se ne može izvesti samo nadgledanjem EULEX sudija.

Da navedemo neki primer, ukoliko izgleda da periodično nefunkcionisanje kosovskog sudskog sistema zavisi od niskih plata, ili od neumerenog učešća sudija porotnika u većina, ili u odsustvu pravednog i transparentnog sistema raspodele predmeta, skupština EULEX sudija može da savetuje i podrži u pogledu određenih konstitutivnih atribucija, Parlament Kosva ili SSK da usvoji zakon ili uredbu koja će doprineti savladavanju pomenutog nefunkcionisanja.